WIJ WILLEM ALEXANDER,
BIJ DE GRATIE GODS,
KONING DER NEDERLANDEN,
PRINS VAN ORANJE-NASSAU,
ENZ. ENZ. ENZ.

Wijziging van de Wet studiefinanciering 2000 en de Wet tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten in verband met de verhoging van de basisbeurs voor uitwonende studenten en de basistoelage voor uitwonende leerlingen [KetenID WGK029262]

Voorstel van wet

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is dat de basisbeurs voor uitwonende studenten en de basistoelage voor uitwonende leerlingen worden verhoogd;

Zo is het, dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

ARTIKEL I. WIJZIGING WET STUDIEFINANCIERING 2000

Artikel 3.18 van de Wet studiefinanciering 2000 wordt als volgt gewijzigd:
1. In overzicht 1, onderdeel A, wordt het normbedrag voor de kosten van levensonderhoud voor uitwonende mbo-studenten verhoogd met € [PM circa € 50].
2. In overzicht 2, onderdeel A, wordt het bedrag van de basisbeurs voor uitwonende mbo-studenten verhoogd met € [PM circa € 50].
3. In overzicht 1, onderdeel B, wordt het normbedrag voor de kosten van levensonderhoud voor uitwonende ho-studenten verhoogd met € [PM circa € 50].
4. In overzicht 2, onderdeel B, wordt het bedrag van de basisbeurs voor uitwonende ho-studenten verhoogd met € [PM circa € 50].

ARTIKEL II. WIJZIGING WET TEGEMOETKOMING ONDERWIJSBIJDRAGE EN SCHOOLKOSTEN

In artikel 4.3 van de Wet tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten wordt het bedrag van de basistoelage voor uitwonende leerlingen verhoogd met € [PM circa € 50].

ARTIKEL III. INWERKINGTREDING

Deze wet treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, dat voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren die zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Memorie van toelichting

I. Algemeen

1. Inleiding

In het regeerakkoord "Aan de slag, bouwen aan een beter Nederland" is opgenomen dat de financiële positie van studenten wordt versterkt. Met dit wetsvoorstel wordt hieraan uitvoering gegeven.

In het regeerakkoord is benoemd dat alle studenten een fijne studietijd verdienen die hen voorbereidt op een mooie toekomst. Er is echter een grote groep studenten die zich zorgen maakt over hun financiële situatie. Financiële stress kan leiden tot studievertraging of zelfs tot studie-uitval. De regering ziet in dit verband dat de kosten van levensonderhoud voor studenten de afgelopen jaren sterk zijn gestegen, in het bijzonder voor uitwonende studenten, en ziet dit ook terug in het leengedrag van studenten. De regering stelt daarom voor om te investeren in de financiële zekerheid van studenten. In dit verband stelt zij voor om de basisbeurs voor uitwonende studenten en de basistoelage voor uitwonende leerlingen te verhogen. Hiervoor is een wijziging van de Wet studiefinanciering 2000 (WSF 2000) en de Wet tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten (WTOS) nodig. De Wet studiefinanciering BES (WSF BES) wordt niet gewijzigd met dit wetsvoorstel. Voor het verhogen van de studiefinanciering in de WSF BES is een separaat wetsvoorstel in voorbereiding.[1]

2. Hoofdlijnen van het wetsvoorstel

2.1. Probleembeschrijving en doelstelling

Het is belangrijk dat iedereen in Nederland toegang heeft tot goed onderwijs. Studeren - of dat nu aan een mbo-, hbo- of wo-opleiding is - is voor veel jongeren een belangrijke, leerzame en waardevolle periode in hun leven. Het biedt jongeren de kans om zich verder te ontwikkelen op gebieden die zij interessant vinden en om zich verder te ontplooien tot het talent van de toekomst. Dat talent hebben we hard nodig. Goed opgeleide jongeren dragen immers bij aan de Nederlandse economie en aan het oplossen van maatschappelijke problemen. Daar hebben we als gehele maatschappij baat bij. Daarom moet het vervolgonderwijs voor alle jongeren financieel toegankelijk zijn.

De financiële toegankelijkheid van het vervolgonderwijs is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de overheid, de ouder(s) en de student zelf. De overheid levert een bijdrage in de vorm van een basisbeurs en het studentenreisproduct. Daarnaast zorgt de overheid voor bekostiging van de opleiding,[2] waardoor het collegegeld en het lesgeld relatief laag kunnen blijven. Van ouders wordt verwacht dat zij een ouderbijdrage leveren. Als ouders die bijdrage niet kunnen betalen, omdat hun inkomen ontoereikend is, dan neemt de overheid die over via de aanvullende beurs. Ook van studenten zelf wordt een bijdrage verwacht. Studenten dragen bij bijvoorbeeld door te werken of te lenen, of een combinatie daarvan.

Sinds studiejaar 2023/2024 is de bijdrage van de overheid vergroot door de herinvoering van de basisbeurs in het hbo en wo. Uit onderzoek blijkt echter dat de financiële toegankelijkheid van het vervolgonderwijs niet voor alle studenten gelijk is. Uitwonende studenten geven ten opzichte van thuiswonende studenten vaker aan het

[1] Zie *Kamerstukken II* 2025/26, 24724, nr. 248 en nr. 252.
[2] Voor hbo- en wo-studenten gaat dat gemiddeld om ongeveer € 10.000 per student per jaar bovenop de studiefinancieringsbedragen en voor mbo-studenten gemiddeld om ongeveer € 12.000 per student per jaar bovenop die bedragen.

financieel lastig te hebben. Uitwonende studenten lenen ook gemiddeld substantieel vaker en meer bij DUO dan thuiswonende studenten.

Zoals al aangegeven in de inleiding, bevat dit wetsvoorstel ook een verhoging van de basistoelage voor uitwonende leerlingen. Voor deze groep leerlingen geldt dat er geen recente onderzoeken zijn waaruit naar voren komt dat specifiek deze groep financieel moeilijk rond kan komen. De regering acht het echter aannemelijk dat uitwonende leerlingen kampen met dezelfde uitdagingen als uitwonende studenten als het gaat om hun persoonlijke financiële situatie en daarmee ook de financiële toegankelijkheid van het (vervolg)onderwijs. Waar een verhoging van de basisbeurs voor uitwonende studenten is aangewezen, is een verhoging van de basistoelage voor uitwonende leerlingen daarom ook aangewezen. Zie daarover verder paragraaf 2.2.2.

2.1.1. Uitwonende studenten komen vaker financieel (heel) moeilijk rond dan thuiswonende studenten

Uit het Nibud Studentenonderzoek 2026 (hierna: Nibud-onderzoek)[3] blijkt dat het percentage studenten dat zegt financieel (heel) moeilijk rond te komen bij uitwonende studenten twee keer zo groot is als bij thuiswonende studenten. Deze studenten geven zelf als hoofdoorzaak aan dat ze te weinig inkomsten hebben en dat alles veel duurder is geworden. Zo moeten uitwonende studenten ten opzichte van thuiswonende studenten vaker lenen en kunnen ze minder sparen. Ook blijkt uit het Nibud-onderzoek dat er grote verschillen zitten tussen de mate waarin ouders (kunnen) bijdragen aan de kosten voor studeren. Op basis van het toetsingsinkomen van de ouders wordt vastgesteld welk bedrag zij worden verondersteld bij te dragen aan de kosten voor studeren. Vervolgens wordt op basis van deze veronderstelde ouderlijke bijdrage vastgesteld of en zo ja tot welk bedrag recht bestaat op een aanvullende beurs. Bij studenten met recht op een volledige aanvullende beurs wordt geen ouderlijke bijdrage verondersteld. Wanneer de ouders van deze studenten niet of weinig (kunnen) bijdragen aan de kosten voor studeren, ondervinden deze studenten daar in principe geen gevolgen van. Anders kan dit zijn bij studenten met recht op een gedeeltelijke aanvullende beurs of zonder recht op een aanvullende beurs. Bij deze studenten wordt wel een ouderlijke bijdrage verondersteld. Wanneer de ouders van deze studenten niet of weinig (kunnen) bijdragen aan de kosten voor studeren, ondervinden deze studenten daar wel gevolgen van. Deze studenten hebben dan (veel) meer moeite om financieel rond te komen.[4]

Uitwonende studenten, en met name studenten die beperkte financiële bijdragen van hun ouders ontvangen, geven in het Nibud-onderzoek vaker aan last te hebben van de gestegen prijzen van studie en levensonderhoud. Een belangrijke verklarende factor hiervoor is dat de afgelopen jaren de inflatie uitzonderlijk hoog is geweest, met percentages boven de drie procent. Een grote uitschieter hierbij is 2022, waarbij de inflatie tien procent was.[5] Uit verschillende onderzoeken blijkt dat huishoudens die een relatief groot deel van hun inkomen besteden aan noodzakelijke uitgaven zoals huur, energie en boodschappen, sterker worden getroffen door de hoge inflatie van de afgelopen jaren.[6] Ook uitwonende studenten besteden een relatief groot deel van hun

[3] Nibud Studentenonderzoek 2026, p. 40-41.
[4] Nibud Studentenonderzoek 2026, p. 44-45.
[5] Inflatiecijfers kunnen worden teruggevonden in StatLine, de databank van het Centraal Bureau voor de Statistiek.
[6] Zie onder andere De Nederlandsche Bank (DNB), Hoe inflatie huishoudens verschillend raakt in de portemonnee (nieuwsbericht van 25 augustus 2025 op website van DNB, https://www.dnb.nl/algemeen-nieuws/achtergrond-2025/hoe-inflatie-huishoudens-verschillend-raakt-in-de-portemonnee/), en Economisch Statistische Berichten (ESB), Inflatie van basisbehoeften verschilt van consumentenprijsindex (nieuwsbericht van 5 juni 2026 op website van ESB, https://esb.nu/inflatie-van-basisbehoeften-verschilt-van-consumentenprijsindex/). Ook zijn er verschillende wetenschappelijke artikelen die onderbouwen dat huishoudens met lagere inkomens gemiddeld genomen een hogere inflatie ervaren. Zie bijvoorbeeld:

- Jaravel, X. (2021). Inflation inequality: Measurement, causes, and policy implications. Annual Review of Economics, 13, p. 599-629.

inkomen aan dergelijke noodzakelijke uitgaven. Voor thuiswonende studenten zal dit niet het geval zijn. Zij maken immers deel uit van een huishouden waarbij de ouders vaak (een deel van) bovenbedoelde noodzakelijke uitgaven op zich nemen. Hierdoor worden zij minder sterk getroffen door hoge inflatie. Om de effecten van de hoge inflatie te dempen, is voor studiejaar 2023/2024 de basisbeurs voor uitwonende studenten tijdelijk verhoogd.[7] Verder is in dat studiejaar een eenmalige tegemoetkoming voor energiekosten verstrekt aan uitwonende studenten met een aanvullende beurs.[8]

2.1.2. Uitwonende studenten lenen gemiddeld substantieel vaker en meer dan thuiswonende studenten

Zoals toegelicht in paragraaf 2.1 is de financiële toegankelijkheid van het vervolgonderwijs een gedeelde verantwoordelijkheid van overheid, ouder(s) en studenten, waarbij de leenfaciliteit (de rentedragende lening) bij DUO een belangrijk instrument is.
De regering ziet echter grote verschillen tussen het leengedrag van thuiswonende en uitwonende studenten, maar ook tussen uitwonende studenten onderling. Uit gegevens van DUO[9] blijkt dat uitwonende studenten gemiddeld substantieel vaker en meer lenen dan thuiswonende studenten. Dit geldt voor uitwonende studenten zowel met als zonder een aanvullende beurs, waarbij uitwonende studenten zonder een aanvullende beurs gemiddeld meer lenen dan uitwonende studenten met een aanvullende beurs. Zo maken uitwonende studenten circa drie maal vaker gebruik van de rentedragende lening bij DUO ten opzichte van thuiswonende studenten. Hoewel er uitwonende studenten zijn die niet (hoeven te) lenen, zijn er ook veel uitwonende studenten die (veel) meer dan gemiddeld (moeten) lenen. Gemiddeld leent een uitwonende student € 141,50 per maand, terwijl een thuiswonende student gemiddeld € 30,28 per maand leent.[10] De regering vindt het verschil tussen deze bedragen te groot en wil een betere balans zien tussen de noodzakelijk bevonden leenbedragen voor thuis- en uitwonende studenten. Deze betere balans is te meer van belang, omdat een deel van de studenten aangeeft dat lenen een negatief effect heeft op hun welzijn. Zo blijkt uit het eerdergenoemde Nibud Studentenonderzoek 2026[11] dat meer dan de helft van de studenten zich zorgen maakt over de hoogte van de studieschuld en dat dit percentage is gestegen ten opzichte van het onderzoek uit 2024. Bovendien geeft twee derde van de studenten aan bezorgd te zijn over de gevolgen van de studieschuld voor latere financiële beslissingen.

2.1.3. Doelstelling

De regering ziet dat uitwonende studenten vaker sterk afhankelijk zijn van inkomsten uit onder andere werk en de rentedragende lening bij DUO dan thuiswonende studenten. Dit maakt hun financiële positie en daarmee ook de financiële toegankelijkheid voor hen van het vervolgonderwijs kwetsbaar.

Indien het vervolgonderwijs voor deze studenten financieel minder toegankelijk is, kan dit leiden tot andere studiekeuzes, studievertraging of zelfs -uitval. Dat kan voor de student persoonlijk, maar ook voor de maatschappij als geheel leiden tot onwenselijke situaties. Sommige (gespecialiseerde) studies zijn slechts op een beperkt aantal plekken te volgen. Veel studenten kunnen die studies alleen volgen als zij uitwonend zijn. Een kwetsbare financiële positie kan leiden tot minder deelname aan die studies. Ook studievertraging of -uitval leidt tot kosten voor de student en de maatschappij. Wanneer

- Kaplan, G., & Schulhofer-Wohl, S. (2017). Inflation at the household level. Journal of Monetary Economics, 91, p. 19-38.
- Argente, D., & Lee, M. (2021). Cost of living inequality during the great recession. Journal of the European Economic Association, 19(2), p. 913-952.

[7] Zie artikel 3.18a WSF 2000. Zie ook *Kamerstukken II* 2022/23, 36229, nr. 3, p. 16.
[8] Zie artikel 78ee Participatiewet. Zie ook *Kamerstukken II* 2022/23, 36389, nr. 3, p. 9-14.
[9] Zie Trendrapport HO 2026, https://duo.nl/open_onderwijsdata/hoger-onderwijs/publicaties/trends-in-het-ho.jsp.
[10] Dit is inclusief de studenten die niet lenen en inclusief collegegeldkrediet op basis van data van DUO.
[11] Nibud Studentenonderzoek 2026, p. 40-41.

de student niet (tijdig) een diploma behaalt, wordt de prestatiebeurs niet omgezet in een gift. Daardoor heeft deze student een hogere studieschuld en wordt bovendien niet het volledige potentieel van de student benut.

Bovenstaande maakt dat de regering de financiële positie van specifiek uitwonende studenten wil versterken.

2.2. Inhoud wetsvoorstel

2.2.1. Verhoging basisbeurs uitwonende studenten in WSF 2000

De regering wil de financiële positie van uitwonende studenten versterken om daarmee de financiële toegankelijkheid van het vervolgonderwijs voor hen te verbeteren. Het instrument van de studiefinanciering, specifiek de basisbeurs, past het best hierbij. De voorwaarden van de studiefinanciering zijn immers zodanig ingericht dat deze financiering alleen terecht kan komen bij studenten die zijn ingeschreven voor vervolgonderwijs. Verder maakt de basisbeurs als enige instrument voor zowel het mbo als het hbo en wo onderscheid tussen thuiswonende en uitwonende studenten. Daarom stelt de regering voor om de basisbeurs voor uitwonende studenten te verhogen. In paragraaf 2.3 wordt de keuze voor het instrument basisbeurs verder toegelicht.

2.2.2. Verhoging basistoelage uitwonende leerlingen in WTOS

Uit oogpunt van rechtsgelijkheid stelt de regering voor om niet alleen de basisbeurs voor uitwonende studenten, maar ook de basistoelage voor uitwonende leerlingen[12] te verhogen. Gezien bedoelde basisbeurs en basistoelage grotendeels hetzelfde doel en een vergelijkbare doelgroep hebben, vindt de regering het niet uitlegbaar om uitwonende leerlingen niet mee te nemen bij deze maatregel. Hetzelfde heeft de wetgever destijds ook gedaan bij de eenmalige koopkrachtmaatregel voor studiejaar 2023/2024.[13]

2.2.3. Waarom geen verhoging voor thuiswonende studenten en leerlingen?

De verhoging in dit wetsvoorstel richt zich enkel op uitwonende studenten en leerlingen. Uit het Nibud-onderzoek blijkt dat thuiswonende studenten vaker aangeven goed rond te kunnen komen. Ook blijkt daaruit dat thuiswonende studenten gemiddeld minder vaak en ook minder lenen bij DUO.[14] De financiële positie van thuiswonende studenten is dan ook minder kwetsbaar ten opzichte van uitwonende studenten.

2.2.4. Verhoging beoogd per studiejaar 2028/2029

De verhoging van de basisbeurs en basistoelage is beoogd per studiejaar 2028/2029. De verhoging zal niet alleen gelden voor studenten en leerlingen die dan voor het eerst aanspraak maken op een basisbeurs of basistoelage, maar ook voor studenten en leerlingen die dan al studeren en nog recht hebben op een basisbeurs of basistoelage. Deze laatste groep ontvangt de verhoging voor de periode waarin zij nog recht hebben op een basisbeurs of basistoelage. Voor zover studenten en leerlingen basisbeurs of basistoelage hebben ontvangen vóór studiejaar 2028/2029, wordt die niet verhoogd met dit wetsvoorstel.

2.2.5. Beschikbaar bedrag voor verhoging

Vanuit het regeerakkoord is € 109 miljoen beschikbaar gesteld voor deze maatregel. Op basis van de raming van uitwonende studenten en leerlingen in 2026 kunnen met dit bedrag de basisbeurs voor uitwonende studenten en de basistoelage voor uitwonende leerlingen met [PM circa € 50] per maand worden verhoogd.

2.3. Doeltreffendheid, doelmatigheid en andere overwogen opties

[12] In de WTOS wordt onder leerling verstaan: scholier of vavo-student. Zie de begripsbepaling van leerling in artikel 1 WTOS.
[13] Zie artikel 3.18a WSF 2000 en artikel 4.3a WTOS. Zie ook *Kamerstukken II* 2022/23, 36229, nr. 3, p. 16.
[14] Nibud Studentenonderzoek 2026, p. 17.

Een verhoging van de basisbeurs en basistoelage voor uitwonende studenten en leerlingen wordt door de regering gezien als de meest doeltreffende en doelmatige optie. Deze optie is eenvoudig, zonder hoge uitvoeringskosten, in te voeren. Het zorgt er ook voor dat elke student en leerling met recht op basisbeurs dan wel basistoelage bereikt kan worden. Een nadeel is dat deze verhoging ook terechtkomt bij uitwonende studenten en leerlingen die op dat moment financieel wel rond kunnen komen. Dat doet niet af aan de doeltreffendheid van de maatregel, maar mogelijk wel aan de doelmatigheid van de maatregel.

Een overwogen optie is om een regeling in te voeren waarmee via maatwerk alleen studenten en leerlingen financieel worden geholpen, nadat is vastgesteld dat ze financieel niet rond kunnen komen. De regering heeft hier niet voor gekozen, omdat dan een geheel nieuw instrument zou moeten worden ingevoerd. Dit zou leiden tot hoge incidentele en structurele uitvoeringskosten, waardoor uiteindelijk minder budget voor de studenten en leerlingen overblijft.

Een andere overwogen optie is om niet de basisbeurs, maar om de aanvullende beurs voor zowel uit- als thuiswonenden dan wel alleen voor uitwonenden te verhogen, om zo vooral de studenten te bereiken die mogelijk problemen hebben om financieel rond te komen. De regering heeft hier niet voor gekozen. Zoals eerder vermeld, lenen uitwonende studenten gemiddeld substantieel vaker en meer dan thuiswonende studenten. Dit geldt voor uitwonende studenten zowel met als zonder een aanvullende beurs, waarbij uitwonende studenten zonder een aanvullende beurs gemiddeld meer lenen dan uitwonende studenten met een aanvullende beurs.[15] De regering wil daarom met deze maatregel ook de groep zonder een aanvullende beurs bereiken.

Bij de probleembeschrijving is aangegeven dat uitwonende studenten relatief meer last hebben van inflatie dan thuiswonende studenten. De basisbeurs wordt jaarlijks geïndexeerd aan de hand van de consumentenprijsindex (CPI).[16] De regering ziet geen mogelijkheid om hiervoor een andere variabele te gebruiken. Er is geen alternatief voorhanden dat specifiek de prijsontwikkeling voor thuiswonende respectievelijk uitwonende studenten meet.

Tot slot is de regering zich ervan bewust dat de hoogtes van de huidige bedragen van de basisbeurs en basistoelage voor uitwonende studenten en leerlingen verschillen. Deze bedragen zijn per maand respectievelijk (prijspeil 1 januari 2026) € 350,03 (basisbeurs voor uitwonende mbo-studenten), € 324,52 (basisbeurs voor uitwonende hbo- en wo-studenten) en € 344,26 (basistoelage voor uitwonende leerlingen). Bij de uitwerking van deze maatregel is ervoor gekozen om de basisbeurs en basistoelage voor uitwonende studenten en leerlingen voor alle doelgroepen met eenzelfde bedrag te verhogen en niet om deze naar een hoger bedrag gelijk te trekken. De reden daarvoor is dat bij een gelijktrekken van de basisbeurs en basistoelage voor uitwonende studenten en leerlingen, de basisbeurs voor uitwonende hbo- en wo-studenten slechts beperkt extra zou worden verhoogd ([PM circa € 54,50] meer per maand vergeleken met [PM circa € 50] meer per maand), terwijl de verhoging van de basisbeurs voor uitwonende mbo-studenten bijna zou worden gehalveerd (van een verhoging van [PM circa € 50] per maand naar een verhoging van [PM circa € 28,97] per maand).

3. Verhouding tot hoger recht en nationale regelgeving

3.1. Verhouding tot hoger recht

[15] Dit is inclusief de studenten die niet lenen en inclusief collegegeldkrediet. Zie tabel 6.1.16, 6.1.17, 6.1.18 in het Trendrapport HO 2026.
[16] Zie artikel 11.1, eerste lid, WSF 2000.

In paragraaf 2.1 tot en met 2.2.2 is uitgelegd waarom de regering voorstelt om de basisbeurs en basistoelage voor uitwonende studenten en leerlingen te verhogen. In paragraaf 2.2.3 is uitgelegd waarom de regering voorstelt om niet hetzelfde te doen voor thuiswonende studenten en leerlingen. Het gelijkheidsbeginsel, dat onder andere is neergelegd in artikel 1 van de Grondwet, artikel 26 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (IVBPR), artikel 14 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) en artikel 1 van het Twaalfde Protocol bij het EVRM, vereist dat dat gelijke gevallen gelijk worden behandeld en ongelijke gevallen ongelijk, naar rato van hun ongelijkheid. Het maken van ongerechtvaardigd onderscheid is verboden. Het gelijkheidsbeginsel vergt dat uitwonende studenten en leerlingen gelijk worden behandeld ten aanzien van de basisbeurs en basistoelage. Het verschil in behandeling van uitwonende ten opzichte van thuiswonende studenten en leerlingen is niet in strijd met het gelijkheidsbeginsel. Van gelijke gevallen is geen sprake. De situatie van uitwonenden is feitelijk en formeel anders dan de situatie van thuiswonenden. Hun kostenniveaus verschillen. Daarom komen uitwonenden ook nu al in aanmerking voor een hogere basisbeurs en basistoelage dan thuiswonenden. Zoals toegelicht in voornoemde paragrafen verschilt de financiële situatie van uitwonenden ook overigens in relevante mate ten opzichte van die van thuiswonenden. Waar een verhoging van de basisbeurs en basistoelage voor uitwonenden is aangewezen, geldt dat niet voor de basisbeurs en basistoelage voor thuiswonenden.

3.2. Verhouding tot nationale regelgeving

Op grond van artikel 11.1, eerste lid, WSF 2000, respectievelijk artikel 11.1, eerste lid, WTOS wijzigt de Minister van OCW per 1 januari van ieder kalenderjaar de bedragen genoemd in, voor zover relevant voor dit wetsvoorstel, artikel 3.18 WSF 2000, respectievelijk artikel 4.3 WTOS op een bij of krachtens algemene maatregel van bestuur aan te geven wijze aan de hand van de loon- of prijsontwikkelingen in het tweede daaraan voorafgaande kalenderjaar. Op grond van artikel 17, tweede lid, Besluit studiefinanciering 2000, respectievelijk artikel 5, tweede lid, Besluit tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten past de Minister van OCW per 1 januari van ieder kalenderjaar bovengenoemde bedragen aan met de procentuele wijziging die de consumentenprijsindex over het tweede daaraan voorafgaande kalenderjaar heeft ondergaan. Deze bedragen worden jaarlijks vastgesteld in de Regeling normen WSF 2000, WTOS en WSF BES. Concreet betekent dit dat de bedragen van de basisbeurs, de normbedragen en het bedrag van de basistoelage, zoals zij luiden na de verhoging die met dit wetsvoorstel geregeld wordt, per 1 januari 2029 (en vervolgens per 1 januari van ieder opvolgend kalenderjaar) op bovenbedoelde wijze zullen worden aangepast.

Op grond van artikel 11.2, tweede en derde lid, WTOS kunnen de maatstaven en bedragen genoemd in, voor zover relevant voor dit wetsvoorstel, artikel 4.3 worden gewijzigd bij algemene maatregel van bestuur (amvb) met inachtneming van een voorhang van vier weken bij de Tweede en Eerste Kamer. In de parlementaire geschiedenis is hierover onder andere vermeld dat deze bepalingen zijn opgenomen om een snelle aanpassing voortvloeiend uit de behandeling van de rijksbegroting mogelijk te maken: de tijd tussen de begrotingsbehandeling en het daaropvolgende schooljaar is te kort om een wetswijziging te kunnen realiseren zonder allerlei kunstgrepen toe te passen.[17] Bij de hier voorgestelde verhoging van de basistoelage voor uitwonende leerlingen is van een dergelijke situatie geen sprake. Gelet daarop wordt die verhoging voorgesteld via dit wetsvoorstel en niet via een amvb met voorhang bij de Tweede en Eerste Kamer.

4. Gevolgen voor studenten

[17] Zie *Kamerstukken II* 2000/01, 27414, nr. 3, p. 56.

4.1. Financiële gevolgen

Met dit wetsvoorstel worden de basisbeurs voor uitwonende studenten en de basistoelage voor uitwonende leerlingen verhoogd met [PM circa € 50] per maand. Beoogd is om die basisbeurs en basistoelage te verhogen per studiejaar 2028/2029, zie paragaaf 2.2.4 en 8.1. Voor uitwonende studenten die in dat studiejaar starten, betekent dit dat zij bij een nominale studieduur van vier jaar in totaal [PM circa € 2.400] aan basisbeurs extra ontvangen, exclusief indexering.[18] Zoals eerder aangegeven, worden de bedragen niet met terugwerkende kracht verhoogd. Studenten die al een deel van hun prestatiebeursrecht hebben gebruikt, krijgen het verhoogde bedrag alleen over het nog resterende recht.

Mbo-BOL-studenten aan een opleiding niveau 1 of 2 (mbo-1/2-studenten) en leerlingen die aan de toekenningsvoorwaarden voldoen, ontvangen de basisbeurs dan wel basistoelage direct als gift. Mbo-BOL-studenten aan een opleiding niveau 3 of 4 (mbo-3/4-studenten) en hbo- en wo-studenten ontvangen de basisbeurs als prestatiebeurs. Dat houdt in dat de basisbeurs voor deze groep een lening is die onder voorwaarden kan worden omgezet in een gift. Deze lening wordt omgezet in een gift, samengevat, als de student binnen de diplomatermijn van tien jaar zijn diploma behaalt, respectievelijk als wordt vastgesteld dat de student als gevolg van bijzondere omstandigheden niet in staat is binnen de diplomatermijn zijn diploma te behalen. (Bij bijzondere omstandigheden kan de student aanspraak maken op de zogenaamde "Voorziening Prestatiebeurs" en kan de diplomatermijn worden verlengd of kan de prestatiebeurs (alsnog) worden omgezet in een gift, ondanks dat geen diploma is behaald.)[19] Als niet aan de voorwaarden voor omzetting wordt voldaan, blijft deze lening een lening die moet worden terugbetaald met rente. Deze prestatiebeurssystematiek zorgt ervoor dat als gevolg van deze maatregel studenten die aan de voorwaarden voor omzetting voldoen uiteindelijk extra basisbeurs als gift krijgen. Studenten die daaraan niet voldoen, zullen uiteindelijk extra basisbeurs als lening krijgen, waardoor hun studieschuld zal toenemen.

4.2. Fiscale gevolgen

4.2.1. Inkomstenbelasting

Studiefinanciering en de tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten zijn vrijgesteld van inkomstenbelasting. De verhoging van de basisbeurs en basistoelage voor uitwonende studenten en leerlingen heeft daarom geen gevolgen voor hun inkomstenbelasting.

4.2.2. Inkomensafhankelijke regelingen

Studiefinanciering en de tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten tellen ook niet mee als inkomen voor de inkomensafhankelijke regelingen. Ook op dit punt heeft de verhoging van de basisbeurs en basistoelage dus geen gevolgen.

4.3. Regeldruk en doenvermogen

Dit wetsvoorstel heeft geen gevolgen voor de regeldruk of het doenvermogen. Bij uitwonende studenten en leerlingen die al een basisbeurs dan wel basistoelage ontvangen, wordt deze automatisch verhoogd. Beoogd is om die basisbeurs en basistoelage te verhogen per studiejaar 2028/2029, zie paragaaf 2.2.4 en 8.1. Uitwonende studenten en leerlingen die per dat studiejaar gebruik willen maken van de basisbeurs dan wel basistoelage dienen daarvoor, net als nu, een aanvraag in. Bij toekenning van de basisbeurs dan wel basistoelage wordt de verhoging daarvan automatisch meegenomen.

[18] De studiefinancieringsbedragen worden jaarlijks geïndexeerd aan de hand van de CPI, zie artikel 11.1, eerste lid, WSF 2000.
[19] Zie de voorwaarden voor omzetting en de Voorziening Prestatiebeurs in de artikelen 4.10, 4.11, 4.13, 4.14, 5.7, 5.10, 5.11, 5.11a, 5.15 en 5.16 WSF 2000.

4.4. Gendergelijkheid

Voor zover dit wetsvoorstel gevolgen heeft voor de gendergelijkheid, is de verwachting dat het vooral zal leiden tot een gelijkere positie tussen man en vrouw. De basisbeurs en basistoelage worden verhoogd voor alle uitwonende studenten en leerlingen, ongeacht geslacht. Uit de Landelijke monitor studentenhuisvesting 2020[20] blijkt dat vrouwen vaker (55%) uitwonend zijn dan mannen (49%). De financiële onzekerheid die gepaard kan gaan met uitwonend zijn treft dan ook relatief vaker vrouwen dan mannen. Met de verhoging van de basisbeurs en basistoelage voor uitwonende studenten en leerlingen wordt dit gevolg van uitwonend zijn gedempt.

4.5. Caribisch Nederland

Dit wetsvoorstel heeft gevolgen voor inwoners van Caribisch Nederland die in het Europees deel van Nederland studeren of gaan studeren. Als zij recht hebben of krijgen op een basisbeurs voor uitwonende studenten wordt deze na inwerkingtreding van dit wetsvoorstel ook voor hen automatisch verhoogd. Hetzelfde geldt ook voor studenten uit de andere landen van het Koninkrijk (Aruba, Curaçao en Sint Maarten).

De WSF BES wordt niet gewijzigd met dit wetsvoorstel. Studenten die in Caribisch Nederland studeren of die vanuit Caribisch Nederland ergens anders studeren, zullen daardoor met dit wetsvoorstel geen veranderingen zien in hun studiefinanciering. Voor hen is voorzien in een separaat wetsvoorstel waarin de WSF BES wordt aangepast. In dat wetsvoorstel wordt beoogd zoveel als mogelijk een gelijkwaardig voorzieningenniveau te realiseren in de WSF BES ten opzichte van de WSF 2000. Het verhogen van de studiefinanciering zal in ieder geval één van de maatregelen in het wetsvoorstel tot wijziging van de WSF BES zijn.[21]

5. Gevolgen voor uitvoering, toezicht, handhaving, rechtspraak en Rijksbegroting

5.1. Uitvoering

DUO heeft op [PM datum] een uitvoeringstoets uitgebracht. Volgens DUO is dit wetsvoorstel [PM inhoud]. De uitvoeringskosten van dit wetsvoorstel bedragen [PM bedrag]. Deze kosten worden gedekt uit het beschikbaar gestelde budget voor de verhoging van de basisbeurs en basistoelage. Zie daarover verder paragraaf 5.4.

5.2. Toezicht en handhaving

Door de verhoging van de basisbeurs en basistoelage voor uitwonende studenten en leerlingen, kan het aantrekkelijker worden om die onterecht aan te vragen. Hierdoor kan misbruik daarvan toenemen. Op dit moment is DUO bezig om nieuwe processen in te richten rondom de controle van de basisbeurs voor uitwonende studenten.[22] Hierbij wordt de mogelijke impact van de verhoging van de basisbeurs voor uitwonende studenten meegenomen.

5.3. Rechtspraak

Met dit wetsvoorstel worden de bedragen van de basisbeurs en basistoelage voor uitwonende studenten en leerlingen verhoogd. De toekenning dan wel afwijzing van de basisbeurs en basistoelage is een voor bezwaar en beroep vatbaar besluit. Tegen besluiten genomen op grond van de WSF 2000 en WTOS staat beroep open bij de

[20] Zie *Kamerstukken II* 2020/21, 33104, nr. 26.
[21] Zie *Kamerstukken II* 2025/26, 24724, nr. 248 en nr. 252.
[22] Zie *Kamerstukken II* 2024/25, 25268, nr. 239.

rechtbanken en hoger beroep bij de Centrale Raad van Beroep. De verhoging van genoemde bedragen levert naar verwachting geen extra (hoger)beroepszaken op.

5.4. Rijksbegroting

In het regeerakkoord zijn middelen gereserveerd voor het verhogen van de basisbeurs en basistoelage voor uitwonende studenten en leerlingen. Structureel is hiervoor € 109 miljoen gereserveerd. De kosten voor deze verhoging worden niet gelijk volledig gemaakt na de invoering van dit wetsvoorstel. Deze kosten zullen gedurende de jaren oplopen tot structureel € 109 miljoen. De reden daarvoor is dat deze kosten in geval van mbo-3/4-, hbo- en wo-studenten pas worden gemaakt nadat hun basisbeurs is omgezet in een gift. Zie daarover verder paragraaf 4.1.[23]

Van het totaalbudget van € 109 miljoen is incidenteel € 250.000 in 2028 en 2029 gereserveerd voor de uitvoeringskosten en structureel € 50.000 voor evaluatiekosten.

In onderstaande tabel is de bijbehorende financiële reeks opgenomen.

€ (in miljoenen	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	Structureel
Verhoging basisbeurs en basistoelage voor uitwonende studenten en leerlingen	5	15	25	45	70	90	105	109	109	109	109
Uitvoering	0,25	0,25									
Evaluatie	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05

6. Evaluatie

Uit paragraaf 5.4 volgt dat jaarlijks € 50.000 is gereserveerd voor evaluatiekosten. Deze middelen zullen worden gebruikt om het effect van de verhoging van de basisbeurs en basistoelage voor uitwonende studenten en leerlingen, maar ook om de financiële positie van studenten in brede zin op verschillende momenten te analyseren en evalueren. De evaluatie zal onder meer plaatsvinden bij de reguliere beleidsevaluaties van het studiefinancieringsstelsel.

7. Advies en consultatie

7.1. Internetconsultatie

Het wetsvoorstel heeft van [PM datum] tot [PM datum] opengestaan voor internetconsultatie. De consultatie heeft [PM hier de reacties van de internetconsultatie verwerken].

7.2. Adviescollege toetsing regeldruk

Het wetsvoorstel is voor advies voorgelegd aan het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR). Het ATR heeft [PM hier de reactie van het ATR verwerken].

8. Inwerkingtreding en communicatie

8.1. Inwerkingtreding

[23] In geval van mbo-1/2-studenten en leerlingen worden deze kosten wel gelijk gemaakt. Zij ontvangen de basisbeurs dan wel basistoelage immers direct als gift. Zie daarover verder paragraaf 4.1.

De inwerkingtreding van dit wetsvoorstel zal worden geregeld bij koninklijk besluit, met de mogelijkheid van gefaseerde inwerkingtreding. Het streven is om dit wetsvoorstel in werking te laten treden per studiejaar 2028/2029. Gelet daarop is de inwerkingtreding van de verhoging van de basistoelage voor uitwonende leerlingen en de basisbeurs voor uitwonende mbo-studenten voorzien op 1 augustus 2028 en is de inwerkingtreding van de verhoging van de basisbeurs voor uitwonende hbo- en wo-studenten voorzien op 1 september 2028.

8.2. Communicatie

Over de verhoging van de basisbeurs voor uitwonende studenten en de basistoelage voor uitwonende leerlingen zal uitvoerig worden gecommuniceerd richting de betrokkenen. Gedurende het wetsvoorstel zal regelmatig contact zijn met studentenorganisaties om de voortgang van het wetsvoorstel te bespreken. Voor de inwerkingtreding van het wetsvoorstel zullen scholieren en (toekomstige) studenten hierover worden geïnformeerd. DUO zet algemene communicatiemiddelen in om scholieren en (toekomstige) studenten te informeren (onder andere persberichten in de media, social media berichten en via de communicatiekanalen van scholen). Daarnaast zal DUO studenten en leerlingen die al een basisbeurs dan wel basistoelage voor uitwonenden ontvangen via een persoonlijk bericht informeren over de verhoging daarvan. Studenten die daarnaast ook lenen, worden daarbij gestimuleerd om bewust na te denken over een eventuele verlaging van hun leenbedrag.

II. Artikelsgewijs

Artikel I

(Artikel 3.18 WSF 2000)

Met artikel I worden in overzicht 2 de bedragen van de basisbeurzen uitwonend beroepsonderwijs en hoger onderwijs verhoogd met [PM circa € 50].

Daarnaast worden in overzicht 1 de normbedragen uitwonend beroepsonderwijs en hoger onderwijs verhoogd met datzelfde bedrag. De normbedragen zijn een optelsom van de basisbeurs, de basislening en de maximale aanvullende beurs/lening of veronderstelde ouderlijke bijdrage. Als alleen de basisbeurzen en niet de normbedragen zouden worden verhoogd, zouden deze studenten onder de streep niet meer financiële ruimte krijgen ten opzichte van de situatie voor die verhoging.

Artikel II

(Artikel 4.3 WTOS)

Met artikel II wordt het bedrag van de basistoelage voor uitwonende leerlingen verhoogd met [PM circa € 50].

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Rianne Letschert